Број 279. У Новом Саду, у понедељак 19 децембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, празницем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за целу године 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишњеб круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јануара 1906. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **7 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље. — За оне, који желе да им се лист шаље **два пут дневно** поштом, стаје, **8 круна 75 потура**.

За Нови Сад стаје „Застава,“ кад се два пут дневно шаље лист кући, **8 круна на три месеца**.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно**. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна**.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом**.

Нови претплатници, који одма пошљу своју претплату **за I. четврт 1906. добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1905.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Пред позоришну скупштину.

I.

За четвртак, 29 децембра ове године сазвана је овогодишња редовна главна скупштина „Друштва за српско народно позориште“.

Лањска је скупштина решила, да се после 6 недеља сазове ванредна скупштина друштва, на којој изаслани одбори да поднесу своје предлоге о тако рећи читавом преустројству народног позоришта.

Шест недеља је било мало. За то кратко време беше немогуће прегледати рад друштва и на основу тога изнети потребне предлоге. Но кад није било могуће да се одржи заказани рок, зашто се онда отезало са главном скупштином више но икад Закашњење се могло извинити. Али се није смело догодити, да се никад не одржи ванредна скупштина. Па и са редовном да се дочека тако рећи последњи дан у години. Ово се без сумње мора осудити. А то уједно доказује, како мало вреди закључивати, кад то нема ко да изведе

Пред овогодишњу главну скупштину изнеће се четир предлога I. Предлог за реорганизацију и успешан рад српског народног позоришта. То је први и главни предлог. А у ова друга три предлога су управ разређене главније тачке оног првог, главног предлога. Ти други предлози ови су: II. Предлог за поболшање материјалног стања особља српског народног позоришта. III. Предлог о репертоару. IV. Предлог правила за српску народну позоришну дружину.

Да пођемо редом!

Први предлог има гомилу разноврсних предлога Пре свега тражи да се састави права истинска биланција. Доказује, да се у годишњим рачунима води као иметак и оно, што је сасвим труло и не постоји. Тражи да се из иметка избришу неких 6000 круна. А ван тога да се гардероба и остале покретности тачно инвентаришу сваке године, те да се отписује сваке године од вредности инвентара. То је сасвим право. Друштво мора тачно знати шта има и шта нема. Код нас н. пр. позоришна дела улоге рачунају као голему вредност која иде у хиљаде. До душе, друштво је издавало за то огромне своте, али кад би дошло до продаје, те би се ствари могле продавати на киле.

Предлог тражи, да управник позоришне дружине у сваком месту сврши и заврши рачуне са позоришним одбором, те да не искрсавају разни расходи после више месеци и година на терет средишне благајне. Ово је безусловно добра ствар.

Предлог се обраћа на месне позоришне одборе се апелом, да буде у српском народу вољу за српско народно позориште, да купе вредно претплату, да помажу управитеља у раду и т. д. Овакви апели обично не шкоде ништа, и ако обично ништа и не помажу. Но овде не остаје само на — апелу Јер знате, ко буде добар, добиће нешто лепо. Предлог каже: „Управни одбор може вредне чланове месних позоришних одбора одликовати писменом захвалницом или избором за почасне чланове“.

Ах, кад би могли овога да се отресемо. Тако радимо с децом, тако с великима. Де, рано, слатка. Ако будеш добар даће ти мама крајцару. Некада је једна жена ишла атинским улицама. У једној руци је носила запаљену буктињу, а у другој руци суд с водом. Кад су је питали шта ће, она рече: хоћу, ако могу, овом буктињом да упалим рај, а овом водом да угасим ватру у паклу. Па да људи чине добро ради доброга, а не из жуђње за рајом или из страха од пакла.

Немојмо да купујемо родољубље Купљено родољубље не вреди. Ако неко не ради добро добра ради, неће тај његов рад ни вредити много, а тиме се само — кварими. Нисмо зато, да управа дели заузимљивим члановима месних одбора „билете“, као што чине неке учитељице по школама. Колајне су изашле хвала Богу из моде. — Но има та ствар још једну црну страну. Подајте „похвалну билету“ петорици шесторици, а њих 200 ће нешто опсовати и казати: Зар овај да добије, а ја не. И створиће се од зла горе.

Даље се вели у предлогу. Управника треба обвезати да са дружином интензивно ради, јер се позориште може одржати једино напрезним радом. Даље да се на

ПОДЛИСТАК.

Fiat justitia.*)

— Vértesy Arnold. —

Умро је стари професор латинског језика у гимназији и на његово место дође нов млад човек. Ово не беше никакво зло, а за удаваче и срећа, јер су у ову варош врло ретко долазили млади људи, младожење. Али млади професор имао је страшне принципе, чисто ти се коса диже.

Рушио је свакога, ма био чији син, само ако није учио. Њему је било свеједно. И кад дође крај године, настаде лом у целој вароши код бољих породица. Управитељ штедионице фрчао је од беснила. Само нека ми још једном дођу са меницом ти професори! Председник суда и градски начеоник упрепастише се. Но тако штогод! И њихове синове порушише! Жупан умало се није скаменио, када му је донео сведоџбу најмлађи син.

Само »недовољно«, а досада је имао све »врло добро«.

Стари управитељ је очајавао:

— Али молим вас, камо то води?

Млади професор није за то марио. Рекао је као какав римски јунак из давног доба:

— Fiat justitia, pereat mundus.**)

— Добро, добро, — мрмљао је стари управитељ, — али молим вас, бар сина градског начеоника, па управитеља штедионице... Та знајте да нема правила без изузетка, ваљада не живимо као дивљаци. Па још нарочито сина благородног господина жупана! Тако вам Бога, шта ви мислите? Камо воде такови принципи?!

Али млади професор не даде се саломити. Лоше оцене летеле су баш синовима најбољих породица. Када би сада видео стари професор како му наследник његов руши ону господску децу, којој је он делио све »врло добро«, зацело би се превртао у гробу. Нема милости, нема сажаљења према господској деци, не помаже ни угледан положај ни поклони.

Професори, његови другови, јетко говоре Нитковски их компромитује. Та из поштовања према умрлом другу, не би требало да то чини тај разузидани човек.

— Молим вас куда то води? — кукао је стари управитељ.

Волео бих да у земљу пропадне од стида, што га жупан није позвао на последњу гозбу.

Страшно! А до сада га никада није заборављао. Али сад је већ све свршено. Господин жупан уписао је сина у другу школу, где су паметнији професори, који не деле тако слепо лоше оцене.

— Али, молим вас, коме и шта то шкоди, ако са мало добре воље пропустите жупанова сина — говорио је стари управитељ. — Та ма му ви дали оцену незнам какву, он ће и опет бити благородни господин, жупан, краљев стегоноша, па можда и министар. Па чему онда то заједање?

Дабогме да ништа не вреди. Само се убија глас гимназији. Господа неће смети овамо давати своју децу.

Најодличнији другови у вароши саветовали су се шта да раде. Требало би умолити министра просвете да уклони одавде тога човека. Жупан је обећао да ће и сам помоћи у томе. И посланик је обећао да ће и он учинити своје. Али његова реч не вреди ништа, јер он све обећава.

Други су опет мислили да ту ствар треба решити друштвено. Треба га истерати из вароши. Требало би испитати нема ли какву не решену витешку аферу из ђачког доба, или какав карташки дуг, па би га могли избацити из читаонице.

Не нађоше ништа али су га ипак гледали као зликовца. Председник суда је зацело имао више милости према највећем злочинцу, него ли према овом човеку, јер онај злочинац бар има неке користи од крађе или убијства. Али шта има користи овај немилостиви човек од лоших оцена?

Сасвим је дакле природно, што је цело друштво презирало овога човека. Сваки га је избегавао гдегод је могао. Када је дошао у читаоницу, нико није с њиме говорио. Ако би он кога ословио, овај би му одговорио кратко или никако као да га и не слуша. Па и слуга читаонички нерадо би му донео чашу воде, а кад и кад није му ни донео.

*) По правди.

**) По правди, па ма свет пропао. (Латинска пословица.)

време управа посгара у које ће место ићи са дружином, да изради годину дана унапред дозволу од месних власти за представљање; да позориште или арену даде саградити путем јавне дражбе, а никако у својој режији која је до сад често била врло скупа. Даље да се добро надгледа главни позоришни приход од улазница и да не буде више злоупотреба са слободним улазницама. — Глумцима да се може дати предујам највише до вредности њихове тромесечне плате. Нов да не могу добити док не исплате стари, а стари предујам да морају исплатити за 10 месеци. (Добра ствар, само ће бити тешко исплатити троме ечни предујам у току 10 месеци. Када се неком помогне, треба му помоћи тако да га с друге стране то не сатире. Ко има 60 круна месечне плате па добије 180 круна предујам, како ће отплаћивати 18 круна месечно. Шта му онда остаје? Остаје му 42 круне. Може ли од тога живети? Рок исплате би се моро помаћи) Даље има ово: Управни одбор треба да одреди, колико пртљага може носити који глумац, јер је у том било јаке злоупотребе. Даље се предлаже, да набаве „намештајна кола“ за глумачке пртљаге и гардеробу. То би се исплатило и гардероба се не би хабала. (Нами изгледа да ће ту бити и одвише мало једна кола.) Има и тај предлог, да се код свих већих набавка књижарских и штампарских усвоји начин утакмица (Лицитације и оферата.)

Онај који буде изабран за надзорника трупе, и књиговође да путују само онда кад их управни одбор пошље Уз то да се одреде скромне дневнице.

Ово су у главноме што рекао Немац: ситне рибе али добре рибе. Може се човек и наситити од њих. Да се све то тачно изведе, могло би бити доста уштеде и прихода. Само се ми не осврћемо на „ситнице“ од којих други живе. Ми смо увер ни да има још пуно других „ситница“ код нас, (било је о њима и писано у „Застави“) које би све скупа уштедиле и донеле многе хиљаде годишње. Ту много зависи од тога: Има ли управитељ смисла за то? Хоћели и управни одбор притећи колане. У првом предлогу има и то да се обвеже управни одбор, да сваког месеца држи бар једаред седницу, како не би било застајања у раду. То није баш „похвалително“ по управни одбор. Но и да нема тога скупштина треба да реши: Мора јој се на првој главној скупштини, која буде на реду, најтачније реферисати: Шта је урађено са сваким закључком посепце и шта је постигнуто? А ако случајно који закључак није спроведен, зашто није спроведен.

Ово је потребно. Јер знајте, ми највише патимо од тога, што има пуно и добрих закључака, али нисмо вешти да их изведемо, него смо необично вешти да изнађемо узроке: зашто нису могли да се изведу скупштински закључци.

Изнели смо намерно прво „ситније ствари“ да покажемо, да им дајемо велику важност, а сад ћемо да пређемо на крупније

Нови Сад, 19. децембра.

Избор посланика у Београду. — За нас је овде неразумљиво колику су важност полагали накнадном избору у Београду. Ми тај избор нећемо да омалованавамо, али је било решено, да влада одступи, ако не добије на овом избору већину. Од овог избора је зависило хоће ли влада имати један глас већине или не Но јасно је, да се са једним гласом већине не може владати, нит протурити зајам.

Победа млађих радикала је мала, свега 56 гласова према соццијалистичком кандидату, кога су помагали старији радикали. Но да је у Србији друкчи изборни ред, да се тражи апсолутна већина, не зна се би ли те апсолутне већине добио Савчић Он је добио 1519 гласова, а његови противници сви скупа: 2316 гласова.

Хоће ли овај избор утврдити положај владе видећемо

Нови лист »Народ“ у Босни и Херцеговини.

У 297. броју „Заставе“ изашао је уводни чланак „Аустрија у Босни“. У том се чланку вели, да ће од нове године излазити у Сарајеву лист „Хрватски Дневник“, са задатком да шири велико хрватство. А излазиће и „Народ“, који ће простим народним језиком бити исто оно што и „Хрватски Дневник“

У тој ствари добили смо из Загреба ове редове!

„У јучерашњем јутарњем броју 297 „Заставе“, изашао је чланак уводни „Аустрија у Босни.“

У том се чланку, поред осталога вели, да се у Сарајеву покреће поред „Хрв. Штадлеровог дневника и лист „Народ“, који ће како се вели бити исто оно што и „Хрв. Дневник“.

Мени је добро познато као Србину Херцеговцу Невесињцу, покретање једног нашега народнога српскога отворено опозиционалнога листа, коме ће бити уредник г. Василь Грђић, бивши ур „Срп. Ријечи“, а који ће се звати именом „Народ“

Овај ће лист водити отворену борбу, против свега што би нашему народу у нашој отаџбини о глави радило, и заступаће искрено и неустрашиво само праве интересе српскога народа свију три вере у крајевима окупираним

Те као што ми је о свему томе добро познато, веома ме је зачудило оно ђе се вели о „Народу“, те сумњам да ли се то односи на ови или је могуће који други лист што ће почети, а зваће се „Народ“?

Пошто ме то јако интересује, молим вас дакле, да будете тако добри, па да ме изволите извјестити о томе У случају да сте криво извјештени, те да се то тиче баш овога „Народа“ нашега, то вам пак из чисте намјере ово написах, да би сте могли благовремено поправити и т. д“

Из Беча смо из омладинских кругова добили извештај, како смо натоциљани, јер „Народ“ који ће излазити под уредништвом В Грђића неће и не може никад бити оно, што и Штадлеров „Хрватски Дневник“.

На све то изављујемо ово: Чланак који је изашао у 279 броју „Заставе“ исписан је мал те не реч из писма које нам је дошло из Босне. А писац тога писма редовно је врло добро обавештен и можда је добро обавештен. Код њега је искључена свака рђава намера или подметање Није могуће да се то односи на онај „Народ“, кога ће издавати В Грђић и другови Та из оног чланка се јасно види да је реч о чисто хрватској пропаганди реч о покрету Штадлеровца, реч о онима који покрећу „Хрватски Дневник“ и да се никоји српски лист не може под тим разумети. Та изрично се вели: „Ти ће листови „Народ“, „Хрватски Дневник“ тражити и заступати, да Босна и Херцеговина потпадну Хрватској и Славонији. А оданде из Сарајева мисле да утичу и на Хрвате из Хрватске и Славоније и позиваће их да иду у наручје Беча, и т. д. Ту је искључена свака помисао, да је реч о „Народу“ који покреће млађа српска струја у Босни и Херцеговини.

Далеко смо од извора, а да би могли убрзо да расчистимо ову ствар. Али ми још увек држимо, да ће Штадлеровци поред „Дневног Листа“ издавати и један мањи лист „Народ“ и да наш извештач није био рђаво обавештен. Не буде ли тако, онда му се не може приписати рђава намера, што излази из саме форме, како нам је то јавио. Нигде у чланку нема речи о Србима, и нико тек не може с правом помислити да је међу Штадлерове и хрватске лист ве убројан онај, кога је објавила млађа српска омладина.

Као млад човек волео је да игра и једва се намерио на девојку, која би с њиме играла, само су најружније и најстарије с њиме играле, јер их нико други није ни исзао.

Дуго није опазио овако понашање према њему, а мислио је да се маловарошани увек овако показују према новајлији.

Није баш марио што га мушкиње није гледало, али га је једило, што су женскиње тако хладне према њему? Јако се обрадовао када му је на једној игранци умиљато махала главом једна лепа млада девојка, као да му хтеде рећи:

— Па зар ме ни не познајете? Зар нећете самном ни да заиграте?

Познао ју је. Како је не би познао. Та више је пута с њоме био, али никада није била тако мила. Другдаш је заповетала и није га баш тако ни гледала.

Али јуче је његов млађи брат, другошколац, дошао из школе сав утучен, јецајући признао је сеји да му је г. професор опет забележио «недовољно», и још му је немилостиви професор рекао:

— Но, ни шест волова неће те извући из лоше оцене.

— Не бој се Ђурице, — рече му сеја — ја ћу ти већ помоћи.

Додуше ни сама није знала како ће му помоћи, али свакако требало је помоћи сиротом детету, јер како му је отац љут, тешко њему ако добије лошу оцену. Али како да умекша то каменито срце професорово, — није знала сирота девојка.

Мислила је ваљада ће на забави, у игри, моћи штогод учинити. Та тада омекша и најтврђе срце. Али када је играла са младим професором, помислила је, неће му смети рећи у игри, а можда и не би баш одма требало, боље на одмору, за вечером.

Удесила је да је професор сео с њима да вечера. Мама је чудно мери, али ипак се чини пријатна према професору А тако и отац Богме чији је син под професоровом руком, тај се мора смешкати и бити пријатан с њиме, па ма се колико у себи једио, што је овај презрени човек сео баш за његов сто.

Свирачи су се опет вратили у дворану, опет започе игра, а млади професор је још нешто тумачио лепој младој девојци а она га је пажљиво слушала. Никада није имао тако оданог слушаоца и никада у своме веку није се нашао са тако умиљатом девојком. Мати је већ хтела да пођу у дворану за игру, али девојка се невољно диже, та још му није рекла што јој је на срцу лежало.

Професор је гледао задовољним осмехом нећкање девојчета, како румени у забуни.

— Ај! Ај! — мислио је у себи. Та и његово је срце као и у другог човека, и до краја играчке г. професор се заљубио у лепо девојче.

На растанку стиснуо јој је руку дваред три. Она као да му хтеде нешто рећи али мада је млади професор гледаше ватреним погледом, обори очи и не рече ништа.

— Но, па лепо — мислила је — толико сам се забављала с њиме, док се није заљубио. А о сиротоме Ђурици не рекох ни речи!

Али то ће му лакше рећи код куће, јер је обећао да ће их посетити.

И трећи дан дође млади професор и у дворишту нађе Ђурицу, најнемарнијег ученика другог разреда.

— Хм, гле — мрмљао је и махао главом.

Али када један недовољаш има такога заштитника, као ова лепа девојка, шта онда може заљубљен професор?

Богме сад њој не може рећи, као старом управитељу: »Fiat justitia«, него само: — Но па видећемо, гледаћемо.

Што је чешће долазио професор а млада девојка радије гледала младог професора, све се већма разбијали облаци прекора над главом Ђурицином а и осталих ученика.

И при крају године сви се професори зачудише, како је њихов млади колега постао великодушан. Ни један ученик није добио лошу оцену из латинског језика.

— Молим вас — тумачио је млади професор староме управитељу — сврха ми је била само да побудим већу вредноћу код ђака.

Стари управитељ смешио се задовољно.

— О молим, знам, знам.

— И сада је мој принцип онај исти. Сваком по правди наградити труд.

— Сасвим тако — одобравао је стари управитељ.

Сад је све опет пошло старим током.

Шта све учини љубав!

— Али сви ћемо бити у сватови — вели одушевљено стари управитељ — сви ћемо доћи у сватове.

Превео —вић.

Криза.

Новијих важнијих вести нема никаквих Министар Лукач ради и даље на својим покушајима да доведе до споразума између круне и коалиције Но ништа се подробније не чује о преговорима његовим.

Будимпештански опозициони листови позивају, да се прилозима помогне породицама оних сирогих резервиста, који су морали да рукују. Представници ходмезевархељске županije одржали су конференцију и закључили да потпомогну породице резервиста из те županije Установили су, да је за то потребна свота од 18.000 круна. Половину ће дати županija, а половина ће се приватним путем скупити. Већ тога дана многи су дали у ту цел веће своте.

За 8 дана биће пред судом расправа против главног бележника пештанске županije Фазекаша Овај је тужен што на позив великог župana грофа Ласберга није хтео да сазове ванредну županijску седницу. Министар Лањи призвао је к себи среског судију Дрила, под наводом да га у целој ствари информише. Опозициони листови устали су жестоко против тога и веле да се зна каква су то разјашњења Цртају то као атентат на независност судија.

Вести из места и са стране.

Епархијска скупштина.

Вршачкој епархијској скупштини изабратој 9. (22) децембра 1902. г. у смислу одлуке високог српског народно црквеног сабора, истиче мандат 9. (22.) децембра о. г. Епархијски административни одбор вршачки за 19. децембар о. г. наредио је изборе заступника за епархијску скупштину, чији ће мандат трајати до 9. (22.) децембра 1908. год. Епархијска скупштина сазива се за 25. јануар (8. фебруар) 1906. годину у 9 часова пре подне, и одржаће седнице у гимнастичкој дворани вршачких српских народних школа. Избори се обављају овим редом: у 9 сати пре подне бира учитељство; у 10 сати изборници сва три протопрезвитерата и свештеници, у 2 сата по подне вршачка и панчевачка црквена скупштина Панчевачка црквена општина бира непосредно 4 заступника за епархијску скупштину; изборници панчевачког протопопијата бирају 26, а свештеници 13 заступника, учитељство 1 заступника. Епархијски административни одбор прописао је и угледнице за изборнице заступника световних и свештеничких, као и начин самог избора.

Немају изборног права.

„Покрет“ доноси, да министар Ковачевић према закону не може приликом настајних избора у години 1906. бити кандидат, јер нема ни активног ни пасивног права избора. — Ковачевић је министар за Хрватску и Славонију и то у Пешти. Он је дакле заједнички чиновник, који има званично седиште у Пешти, дакле изван краљевина Хрватске и Славоније. Према §-у 8. ал. 2. о изборном праву у Хрватској и Славонији има изборно право, и то само изнимно онај, који као јавни службеник обитава изван краљевина Хрватске и Славоније, али само уз услов: 1) ако у опсегу истих краљевина поседује некретнина и 2) ако плаћа најмање 100 К изравног пореза. — Ковачевић не поседује некретнина у Хрватској — не може дакле бити изборник у Хрватској за г. 1906. и дужност је рекламирати брисање његово из листина као изборника. Још горе стоји са Стевом В. Поповићем, управитељем Текелијанума у Пешти. Ковачевић може бар рећи, да је некад имао изборно право — у Загребу или у Старој Градишци — али Стева В. Поповић није изборног права могао никада имать, па ипак је — не знамо на који начин само — улазио у листине изборника за град Карловце у Срему. Стева В. Поповић стално станује у Будимпешти, тамо сноси и општинске терете, у Сремским Карловцима није никад становао, нема у њима завичајног права, и кад би га имао, он би га према §-у 10. закона о уређењу завичајних одношаја у краљевивама Хрватској и Славонији, изгубио. С обзиром на тај параграф и на §. 8. закона о изборном реду Стева В. Поповић не може бити унесен у листине изборника града Карловаца или које друге општине у земљи. — Можда ће се позвати ко-год на то, да Стева В. Поповић као умировљени главни школски референт плаћа на своју плату тециварину у Сремским Карловцима. Али му то не помаже. У §-у 8. ал. 1. закона о изборном реду стоји, да право избора може свако вршити само у оном котару, у којем редовно станује. Стева В. Поповић не станује ни у једном котару краљевина Хрватске и Славоније, нема дакле активног права нигде у земљи, а према томе нема ни пасивног. Својства пак у напред цитираној алинеји 2. истог параграфа нема такође ни једног.

Радничка школа на Цетињу.

Отворена је на Цетињу ових дана новооснована радничка школа италијанске принцезе Јоланде. У овој школи питомице уче све домаће послове и ручни рад Програм рада је обилат, а и ученица има доста велики број.

Стогодишњица баварске краљевине.

Сад на нову годину навршиће се сто година, од како је од баварске изборне кнежевине постала краљевина. Пре сто година на тај дан узео је деда кнез-владаоца Лујтполда краљевску титулу. На дан прославе одржаће се свечане службе, благодарења и побожни говори по храмовима, а владике ће издати посланице народу. Једино кнез-владалац неће да узме прославу на знање, јер још и данас држи, да се не слаже са немачким духом, да баварски владар носи краљевску круну по милости Наполеоновој а држи, да и не приличи, да се држи краљевска прослава, када већ више од двадесет година покрива мрак ум краља Отона. 2, децембра 1805. год. била је битка код Аустерлица, а 26. децембра склопила је Аустрија са Наполеоном пожунски мир У смислу уговора за мир постала је Баварска и Виртембершка краљевином, и Баварску су као такову прогласили на нову годину 1806. године у Минхену.

Број лекара у Србији.

„Здравље“, гласник друштва за чување народнога здравља, јавља, да у краљевини Србији по службеним подацима има свега 248 лекара, од којих ту: окружни физикуси 22, сресни лекари 72, болнички лекари 15, лекарски помоћници 14; општински лекари 31; приватни лекари 60; службеници у министарству 5 цивилних, дакле, свега 205 лекара. Војних лекара има свега 43. На преко $2^1/_2$ милијона душа има у Србији свега 248 лекара. Од овога броја долази на сам Београд 64 лекара. За сву осталу Србију 184 лекара. У Србији долази један лекар на 13.500, а у Београду на 940 душа Физикати су у свима окрузима попуњени. Има 7 места у којима један лекар врши дужност у два среза.

Досељавање Турака.

Читамо у „Цариградском Гласнику“: Султан је потврдио правила која уређују досељавање муслумана у Турску. У то име подићи ће се нарочита села за досељенике, и куће ће им се подићи о државном трошку. Нова села добиће име Сувереново. Тако исто, у тим селима подићи ће се мошеје и школе. У школама ће се тим особито неговати веронаука и пољопривреда. Држава ће им дати пољопривредне справе, волове и семе. Шеф одбора за намештање досељеника је Хусни беј, директор рудника. Једно одељење од 2.250 исељеника биће насељено у околини Коње.

О оболелим војницима.

Заједнички војни министар издао је наредбу, по којој ће заповедништво војних болница морати редовно извештавати породице оболелих војника о њиховом стању. За ову сврху одређене су нарочите затворене карте дописнице. Оне карте смеће у првом реду употребљавати само болничка управа, па онда и сасвим сиромашни болесни војници, који дуже времена леже у болницама. Те ће се карте у иноземном поштанском саобраћају у Угарској, Аустрији, Босни и Херцеговини, затим у поштанском саобраћају Босне и Херцеговине са Угарском и Аустриодашиљати бесплатно, када су снабдевене са печатом војничке болнице. У поштанском саобраћају пак између Угарске и Аустрије неће вредити, ту ће се морати употребљавати листови друштва „црвеног крста“.

Глад у Јапану.

У последње време стално се проносе гласови, како је у Јапану наступила глад. Сада те гласове потврђује и одбор странаца у Токију, који се образовао, да купи прилоге за сиротињу, У трима северним покрајинама јапанским, у којима живи до 3 милијона душа, сада је наступила још ужаснија глад од оне, која је била 1860. године, када је толико људи умрло од глади, У покрајини Вијада толика је невоља да четврт милијона људи умире од глади. У покрајини Кукусхуни 300 хиљада људи немају ничега под небом. У покрајини Ивати 100 хиљада људи може само брза и обилна помоћ спасти извесне пропасти. По извештају споменутог одбора 680 хиљада људи у тим покрајинама боре се услед глади са смрћу. Сви листови купе прилоге. По другим извештајима; ако овим невољницима не укаже се брза помоћ, више ће људи пропасти, но што их је пропало у руско-јапанском рату тако, да ће читави крајеви опустети.

Брзојави „Застави“.

Стигли 19. децембра.

Прилике у Русији.

Севастопољ. Радници под вођством једног инжињера заустављају железничке возове, који долазе са севера и траже од путника да плате подвоз а предају им намире, на којима су печати радничког одбора.

Москва. Војници су из топова пуцали на Рохорову фабрику и то од 6 до 10 сати у јутру.

Прилике у Француској.

Париз. Данас је завршен процес антимилитариста, 26 су проглашени кривима. Један део је осуђен на робију од 4 године, а други на блажије казне.

Избор посланика.

Београд. (Од нарочитог извештача). На данашњем накнадном избору једног посланика за варош Београд гласало свега 3835 бирача. Изабран је самостални радикал Савчић, који је добио 1519 гласова. Социјалиста Павичевић, уз кога су гласали старији радикали добио је 1463, напредњак Павловић добио је 432 гласа а либерал Радуловић 421 глас. Влада остаје и даље.

Београд. (Од нарочитог извештача „Заставе“). На данашњем избору победио је самостални радикал Савчић са 56 гласова већине, према кандидату социјалиста и старијих радикала.

Књижевни приказ.

Уредништву су стигли на приказ ови календари, које је издала књижара Јована Радака у Великој Кикинди: »Велико-кикиндски календар«, »Бачванин« »Личанин« »Босанац«, »Црногорац«, »Ружица«, »Далматинац«, »Херцеговац«, »Краљевић Марко«, »Сремац«, »Банаћанин«, »Војвођанин«, »Враголан«, »Планетар«, »Мале Новине«, »Милош Обилић«, »Србијанац«. Цена је сваком појединог календару 40 потура.

У корист пострадалих Срба у Старој Србији и Маћедонији продаје се календар „Вардар“ по малу цену од 50 пара динарских или потура. — Садржај календара „Вардара“ за 1906. годину: Календарски део (са родословом српског краљевског дома, државним светковинама и празничним данима); Године знамените по Србе; „Коло Српских Сестара“ чланак од Делфе; Пододбори Кола Српских Сестара; Патриотска удружења у Србији; На Вардару, песма † Војислава Илијћа; Шта је Маћедонија? чланак од М. В. В.; Српски Оро (збор Србадије), песма Милојко В. В селиновића; На Косову, писмо из Скопља од сестре Ј.; От цбина, песма † Ђоре Јакшића; Божићне, од И И-ћа; На гробу војводе Дојчина у Солуну, песма † Војислава Илијћа; Битка на гулиначком врху, од Љ. Коатовца; Српске народне песме из Маћедоније, из збирке И. И ћа; Бој на Петрањици, написао учесник; Поречко моме, песма Драг. Ј. Илијћа; Српска мајка, опис борбе на Великој Очи; Маћедонијо! песма † Влад. Јовановића; Краљ Будимире и крштење Срба, народна песма из Маћедоније; Помен изгинулим Србима; Опис свих (31) слика у календару; Етнографска карта српских земаља, чланак М. Ст. Јанковића уз карту, која је календару приложена. — У календару „Вардару има 31 слика и једна карта српских земаља. Цена је календару 50 пара динарских — Чист приход иде пострадалим Србима у Старој Србији и Маћедонији. Поруџбине за календар прима и извршује „Коло Српских Сестара“ у Београду (Дом Св. Саве). — Продаје се у свима књижарама и код пододбора „Кола Српских Сестара“ у унутрашњости Србије.

У АустроУгарској продају овај календар „Добротворне Задруге Српкиња“, поједини родољуби и српске књижаре.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 30. децембра 1905. г. Оригинални недељни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Време: Целе недеље било је време благо и кишовито по целој монархији, те се скоро изгубила слика зимског доба.

Жито у иностранству: Посао је услед закључка године свугди мирнији постао, промет је слаб и цене су нешто попустиле. — Жито код нас: Посао је сасвим попустио услед закључка године. — Српско жито: Посао је такође мирнији.

Раж 13·30 до 13·50.

Јечам 14·10 до —·—.

Зоб 14·10 до 14·60.

Кукуруз: домаћи 13·20 до 13·25, српски 12·50 до 12·80, бугарски 13·70, румунски 14·—.

Нова банатска репица 24·—, а купусара 26·—.

Ситна проја 12·— до 13·50.

Ланено семе 23·50 до 25·—.

Кудељно семе 28·— до 30·—.

Адресар.

Под овим насловом доносићемо **АЗБУЧНИМ** *редом (и месима и по презименима) фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника и т. д. — Ове ће адресе излазити 50 пута годишње, и то 30 пута у бројевима од петка, који су раширени у више хиљада примерака. Околина која долази у ова места била би обавештена, где да се обраћа за своје потребе. А и иначе ако хоћемо да радимо један с другим, треба да се знамо и познамо. — Они, који још нису уврстени молимо да се обрате администрацији „Заставе“.*

Будимпешта.

А. Мудрински, ципелар, vás u. kerepesi út sarok.

Бела Црква.

Браћа Ђорђевић-Нанчић мануфактурна и моде трговина, „код белог голуба“ у сопств. кући.

Вел. Бечкерек.

Јован С. Бошковић, галантерија код „Роде.“

М. Михајловић Јарковчанин, памучар. тр

Живојин Терзин, мануфактура код Баче свирца

Живко Ж. Терзин, мануфактурна и галантеријске трговина код „три плаве звезде“.

Т. Турински, шпецерајска трг. код „злат. јагњета“

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу.

Плаћа на улоге $4^1/_2$%, а својим члановима 5%

Држи цензуру сваког раденог дана.

Ст. Бечеј.

Стева Живковић, лецедер, црквена ул. 1031

Брод н. С. (Славонија).

Осигурање живота и рента.

Иса Меркадић, заступник чувеног друштва „Атлас“ у Бечу.

Вршац.

Сава Томић-Печена, хотелијер код „Париза“

Вуковар.

Никола Бингулац. кројачка радња, гл. пијаца

Нова Градишка.

Новчани заводи:

Српска Штедионица као задруга.

Укамаћује улоге са $4^1/_2$% чисто.

Цензура сваког четвртка.

Јагодић и Маљковић гвожђарска и шпецерајска трговина.

Радован Симић, мануфактурна и помодна радња,

Радослав Марковић, наследник Шандора Фусара, трговина шпецераја, боја и деликатеса.

Никола Вилић трговина коже и све врсти готове обуће.

Паја Јоцић, прва казанџијска радња, са казанима, разним апаратима за пецаре и купаонице.

Дарувар (Славонија).

Пајо Поповић, трговина кожарска, гвожђарска, шпецерајска, мануфактурна, оружја, барута, сувом и сољеном рибом.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, и креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.

Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Загреб.

Г. Скрбић, фабрика жалузија и ролета, Илица 40.

Земун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић, адвокат.

Др. Миливој Бабић, адвокат.

Миливој Савић, трговина мешовите робе, продаја шљивовице и вина у боцама, као и на велико.

Ђока С. Милосављевић галантеријска трговина код „Зоре“ принц Еуген улица бр. 12.

Ириг.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.

Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.

Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.

М. Влатковић, трговина готовог одела.

Срем. Карловци.

Новчани заводи:

Народна Кредитна Банка

деоничарско друштво

прима улоге и плаћа на исте 5%.

Вински продуценти:

Др. Ђорђе Красојевић адвокат и заступник српских народних црквених фондова.

Др. Миша Михајловић, градски физик, вински продуцент.

Петар Ршић, воскар и колачар.

Ђорђе Секулић, мануф. и кратке робе трговина.

Ст. С. Јанковић шпецерајска трг., главна пијаца.

Ст. П. Момчиловић шпец. трг., коже и вина.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.

Сергија Којић, дрворезац и позлатар.

Ђура Милић, трговина разне пернате живине.

Младен Кристифоровић, кројач, главна ул. 8.

Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.

Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.

Никола Милић, месар, продаја масти и сланине

Стеван Радонић, једини прави кројач свештенички хаљина и црквених утвари.

Урош Малогајски, папуција.

Милан Вукић, сарач.

Васа Гајин, дрндар и кабаничар.

Миша Ђуричин, четкар.

Пециво ракије и трговина шљивовице и комовице:

Ђока Недучин и друг.

Шпецерајске трговине:

Мил. Т. Мирков „код лубенице“, код срп. цркве.

Александер Ранков.

Липик (Анкин двор).

Ц. М. др. Ј. Ненадовић спец. за кожне болести.

Митровица.

Јов. Костић, код „Плаве Звезде“, гвожђарска и шпецерајска радња.

Ник. Ненадовић, шпецерајска трг. код Арапина.

Радивој Николајевић, шпец. трг. на вел. и мало

Велимир Радак, шпецерајска трг. код „Лава“.

Продаја и куповина малих и великих дуката.

Мирослав Спаић, мењачница.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу

прима улоге по 5%, есконтује менице са умереном каматом, стање главнице изнаша 31 децембра 1903. Круна 57978·64 — резервни фонд К 5452·23

Срп. ципеларска задруга, »Српски Дом.«

Ново уређено са ацетил осветљено свратиште:

Тале Стефановић, близу главне пијаце.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.

Др. Бранко Илић, ћурчијска улица број 11.

Вербери:

Никола Ползовић, житна пијаца број 11.

Воскари и колачари:

Катарина Чупића, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

Антон Георгијевић, код „Златног звона“, главна улица број 4., преко од владичиног двора.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Беле Лађе“.

Тима Јерковић, кисачка улица.

Ђурица Ракић, темеринска улица број 31.

Стева Видаковић (Врга), темеринска ул. 35.

Јорганџије:

Зорка Милићева, житна пијаца бр. 3.

Казанџије:

Творничар ракински казана, и пероноспорни штрцаљака

Милан Т. Јовановић,

ћошак, Лазарева улица бр. 14.

Књижаре:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Маноиловић ћурчијска улица бр. 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, продаја масти на велико и мало, житна пијаца.

Кројачке радње:

Витомир Ф. Куруца. ћурчијска улица број 16.

Женски кројачки салон.

Јелена Ђ. Миросављевићка, Дунавска улица број 22.

Мита Томић, кулунџија, преко од саборне цркве.

Лекари:

Др. Јефта Стојаковић, главна улица бр. 25.

Др. Миладин Свињарев, хлебарска улица. Куће број 47

Др. Ђура Трифковић, главна улица број 24.

Мануфактурне трговине:

Петар Матић, код „Беле Лале“, главна ул. 11.

Мануфакт. памука и срп. платна трговин. „код 2 чобана“

Косте П. Миросављевића, ћурч. ул. бр. 24.

Гавра Ј. Цолит, код „Златн. Лафа“ гл. ул. 15.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Стално стовариште пољопривредних машина и примање равновресних машинских репаратура

Д. Јаснић, житна пијаца бр. 16.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду

Основана 1870. год.

Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга

станује у згради Српског Учитељског Конвикта.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље“, главна улица.

Погребна подузећа:

„Конкордија“ Ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15.

Паја Марковић, дунавска улица.

Подузимач за иконостасе — Христове гробове.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Бошко, дунавска ул. 16.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван Ј. Стојковић, дворски сликар, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Цветарница и вртарница:

Војина Јовановића, дунавска улица бр. 3

Ципеларске радње:

Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.

Аца Николић, ћурчијска улица број 11.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.

Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Ђока Мољац, кисачка улица.

Шпецераја, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака“.

Драгутин Ненадовић, трговина шпецераја и деликатеса код „Белог Орла“, ћурчијска ул. бр. 10.

Стојановић и Радовановић „код лафа“ гл. ул.

Штампарије:

Српска штампарија Браће М. Поповића.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Трговина свештеничких шешира и ћелепуша:

Петар Маркуш, главна улица.

Панчево.

Ђура Димитријевић, житарска трговина.

Новчани заводи.

Прва панчевачка српска ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам.

Плаћа на улоге 5%.

Цензура се држи: уторником и петком.

С. Суботић, стаклар, преко од св.-савског дома.

Шпецерајске трговине.

Рада Јовановић код „Грозда“ код успен. цркве

Д. Ђонин, код „Златне Крушке“.

Нем. Паланка.

Гвожђарска и шпецераја трговина:

Марко Марцикић.

Шерлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецераја радња.

Коста Ракић, мануфактурна и шпецераја радња.

Рума.

Данило Удицки, шпецерајска трговина.

Бранко Богдановић, шпецерајска трговина.

Милан Б. Рајаковац, Бечко стовариште одела за господу, госпође и децу.

Новчани заводи:

Румска Штедионица

(основана 1871. год.)

уплаћена деоничка главница К 180,000. Резервни фонд К 83,500. Улоге укамаћује са 4%.

Ђорђе Петровић, штампар.

Сегедин.

Милан Недељковић, власник извора горке воде

Велимир Јовановић, шпецераја и боје радња.

Шандор Мајски, шпецерајска трг. iskola u. 3.

Трговина џакова, пошава, разних шпрањака и пајвана и извршне мреже за покривање коња.

Ђуре Дакића, Тиса Лајош керут 32 Живинска пијаца.

Сомбор.

„ГОЛУБ“ лист за српску младеж, излази већ 26-та година, годишња претплата 3 круне. Могу се сви бројеви од почетка ове године добити.

Јаша Гргуров, гвожђарска трговина.

Паја М. Викар, прва извозна радња сомборског овчијег сира.

Душан Даљчев код „Даљца“, мешовита и пића трговина. Стовариште сомборска овчија сира.

Даша Грујић, памука и мешовита трговина.

А. М. Антић, стовариште пива.

Стеван Николић, шпецерајска трговина.

Темишвар (Јозефштат).

Милан И. Мађарев, мануфактуре и памука.

Чаково.

Браћа Миче наследник, мануфактурна трговина.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар и хотелијер.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.